

وَ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَ لَا
 بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَ لَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ
 عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ يَقُولُ
 الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْ لَا أَنْتُمْ لَكُنَّا
 مُؤْمِنِينَ (31) قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ
 اسْتُضْعِفُوا أ نَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذٍ
 جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ (32) وَ قَالَ الَّذِينَ
 اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ
 إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَ نَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَ أُسْرُوا
 النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَ جَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي
 أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
 (33) وَ مَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا

إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ (34) وَ قَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ
 أَمْوَالًا وَ أَوْلَادًا وَ مَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ (35) قُلْ إِنَّ
 رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَ يَقْدِرُ وَ لَكِنَّ أَكْثَرَ
 النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ (36)

The unbelievers say: "We shall neither believe in this scripture nor in (any) that (came) before it." Couldst thou but see when the wrong-doers will be made to stand before their Lord, throwing back the word (of blame) on one another! Those who were deemed weak will say to the arrogant ones: "Had it not been for you, we should certainly have been believers!" The arrogant ones will say to those who had been deemed weak: "Was it we who kept you back from guidance after it reached you? Nay, rather, it was ye who transgressed. Those who had been deemed weak will say to the arrogant ones: "Nay! it was a plot (of yours) by day and by night: Behold! Ye (constantly) ordered us to be ungrateful to Allah and to attribute equals to Him!" They are filled with remorse when they see the chastisement: We shall put yokes on the necks of the unbelievers: It would only be a requital for their (ill) deeds. Never did We send a warner to a population, but the wealthy ones among them said: "We believe not in the (message) with which ye have been sent." They said: "We have more in wealth and in sons, and we cannot be chastised." Say: "Verily my Lord enlarges and restricts the provision to whom He pleases, but most men understand not."

یہ کافر کہتے ہیں کہ "ہم ہر گز اس قرآن کو نہ مانیں گے اور نہ اس سے پہلے آئی ہوئی کسی کتاب کو تسلیم کریں گے۔" کاش تم دیکھو ان کا حال اُس وقت جب یہ ظالم اپنے رب کے حضور کھڑے ہوں گے۔ اُس وقت یہ ایک دوسرے پر الزام دھریں گے۔ جو لوگ دنیا میں دبا کر رکھے گئے تھے وہ بڑے بننے والوں سے کہیں گے کہ "اگر تم نہ ہوتے تو ہم مومن ہوتے۔" وہ بڑے بننے والے ان دے ہوئے لوگوں کو جواب دیں گے "کیا ہم نے تمہیں اُس ہدایت سے روکا تھا جو تمہارے پاس آئی تھی؟ نہیں، بلکہ تم خود مجرم تھے۔" وہ دے ہوئے لوگ ان بڑے بننے والوں سے کہیں گے، "نہیں، بلکہ شب و روز کی مکاری تھی جب تم ہم سے کہتے تھے کہ ہم اللہ سے کفر کریں اور دوسروں کو اس کا ہمسر ٹھیرائیں۔" آخر کار جب یہ لوگ عذاب دیکھیں گے تو اپنے دلوں میں پچھتائیں گے اور ہم ان منکرین کے گلوں میں طوق ڈال دیں گے۔ کیا لوگوں کو اس کے سوا اور کوئی بدلہ دیا جاسکتا ہے کہ جیسے اعمال ان کے تھے ویسی ہی جزا وہ پائیں؟ کبھی ایسا نہیں ہوا کہ ہم نے کسی بستی میں ایک خبردار کرنے والا بھیجا ہو اور اس بستی کے کھاتے پیتے لوگوں نے یہ نہ کہا ہو کہ "جو پیغام تم لے کر آئے ہو اس کو ہم نہیں مانتے۔"

انہوں نے ہمیشہ یہی کہا کہ "ہم تم سے زیادہ مال و اولاد رکھتے ہیں اور ہم ہر گز سزا پانے والے نہیں ہیں۔" اے نبیؐ، ان سے کہو "میرا رب جسے چاہتا ہے، کشادہ رزق دیتا ہے اور جسے چاہتا ہے نپا تلاء عطا کرتا ہے، مگر اکثر لوگ اس کی حقیقت نہیں جانتے۔"

ये काफिर कहते हैं कि "हम हरगिज़ इस कुरआन को न मानेंगे और न इससे पहले आई हुई किसी किताब को तसलीम करेंगे ।" काश, तुम देखो इनका हाल उस वक़्त जब ये ज़ालिम अपने रब के हुज़ूर खड़े होंगे । उस वक़्त ये एक-दूसरे पर इलज़ाम धरेंगे । जो लोग दुनिया में दबाकर रखे गए थे वे बड़े बननेवालों से कहेंगे कि "अगर तुम न होते तो हम मोमिन होते ।" वे बड़े बननेवाले इन दबे हुए लोगों को जवाब देंगे, "क्या हमने तुम्हें उस हिदायत से रोका था जो तुम्हारे पास आई थी? नहीं बल्कि तुम खुद मुजरिम थे ।" वे दबे हुए लोग उन बड़े बननेवालों से कहेंगे, "नहीं बल्कि शब व रोज़ की मक्कारी थी जब हम तुमसे कहते थे कि हम अल्लाह से कुफ़्र करें और दूसरों को उसका हमसर ठहराएँ ।" आखिरकार जब ये लोग अज़ाब देखेंगे तो अपने दिलों में पछताएँगे और हम इन मुनकिरीन के गलों में तौक़ डाल देंग । क्या लोगों को इसके सिवा और कोई बदला दिया जा सकता है कि जैसे आमाल उनके थे वैसी ही जज़ा वे पाएँ? कभी ऐसा नहीं हुआ कि हमने किसी बस्ती में एक ख़बरदार करनेवाला भेजा हो और उस बस्ती के खाते-पीते लोगों ने यह न कहा हो कि "जो पैग़ाम तुम लेकर आए हो

~~~~~

उसको हम नहीं मानते ।” उन्होंने हमेशा यही कहा कि “हम तुमसे
ज़्यादा माल, औलाद रखते हैं और हम हरगिज़ सज़ा पानेवाले नहीं हैं
।” ऐ नबी, इनसे कहो, “मेरा रब जिसे चाहता है कुशादा रिज्क देता है
और जिसे चाहता है नपा-तुला अता करता है, मगर अकसर लोग
इसकी हकीकत नहीं जानते ।”